

Aan de Vaste Commissies voor
Sociale Zaken en Werkgelegenheid en
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag : 4 mei 2020
Ons kenmerk : S.A.20.60767 JM/JS
Uw kenmerk :
Betreft : Interdepartementaal Beleidsonderzoek naar deeltijdwerk (*IBO Deeltijdwerk*)

Geachte mevrouw, heer,

Op 29 april jl. heeft minister Koolmees u het Interdepartementaal Beleidsonderzoek naar deeltijdwerk (*IBO Deeltijdwerk*) gestuurd met de begeleidende kabinetsappreciatie. Naar aanleiding van deze brief, waarin het kabinet onder andere aankondigt dat u na de zomer een wetsvoorstel ontvangt voor de financiering van het ouderschapsverlof, stuurt de Stichting van de Arbeid u dit schrijven. De Stichting gaat zowel in op de hoofdlijnen van de kabinetsreactie op het *IBO Deeltijdwerk* als op het voornemen van het kabinet met betrekking tot de hoogte en wijze van financiering van het ouderschapsverlof.

Vooraf

De Stichting van de Arbeid is het met het kabinet eens dat dit onderzoek, de kabinetsbrief en ook deze brief verzonden worden in een tijd waarin de werkgelegenheid bijzonder onder druk staat. Zowel de politiek als sociale partners staan samen voor bijzondere uitdagingen om de bedrijvigheid en werkgelegenheid zoveel mogelijk in stand te houden.

Echter, de Stichting wijst erop dat na deze periode van toenemende werkloosheid het voor het economische herstel belangrijk is dat de arbeidsdeelname van deeltijdwerkende vrouwen snel groeit. Het zou een gemiste kans zijn als de politiek nu geen stappen zet om deze langetermijnvraagstukken aan te pakken.

De laatste weken is meer dan helder geworden dat de onderwerpen die in het onderzoeksrapport worden uitgediept, dienen te worden opgepakt en aangepakt. Juist nu is bijvoorbeeld duidelijk geworden van welk vitaal belang een goede kinderopvang is die vrouwen en mannen in staat stelt te kunnen werken.

Kabinetsreactie op IBO Deeltijdwerk

Allereerst wil de Stichting u laten weten dat zij waardering heeft voor het *IBO Deeltijdwerk*. Zij onderschrijft de constatering in het onderzoek dat Nederland qua deeltijdarbeid

een uitzonderingspositie inneemt die een forse wijziging behoeft. Onder meer in het advies van de Sociaal-Economische Raad *Een werkende combinatie*¹ is de zogeheten deeltijdparadox geagendeerd: “*De deeltijdstrategie is een effectief instrument gebleken om ouders in staat te stellen werk te combineren met de zorg voor kinderen. Deze strategie voorkomt dat ouders voor de keus worden gesteld om tijdelijk volledig te stoppen met werken of de zorg voor kinderen voor vijf dagen uit te besteden. Tegelijkertijd draagt de deeltijdstrategie eraan bij dat de traditionele tijdsverdeling in stand blijft (deeltijdparadox). Keuzes voor deeltijdpatronen zijn niet alleen te herleiden tot individuele preferenties of maatschappelijke voorkeuren. Deze keuzes zijn deels ook een gevolg van de in de praktijk bestaande financiële en praktische belemmeringen om meer uren te werken en om duurzaam te combineren.*”

De Stichting van de Arbeid wil ook het SER-advies *Diversiteit in de top* aanhalen om de urgentie en het belang van het thema te onderstrepen: “*De geringe doorstroom (van vrouwen naar de top) hangt onder andere samen met het hoge aandeel vrouwen dat in deeltijd werkt (71 procent) en onze specifieke Nederlandse sociaal-culturele context met een institutionele verankering van de deeltijdbaan. De deeltijdfactor van hoger opgeleide vrouwen speelt bijvoorbeeld een belangrijke rol in de lagere vertegenwoordiging van vrouwen in managementfuncties in Nederland. (...) De deeltijdstrategie is een effectief instrument gebleken om ouders in staat te stellen werk te combineren met de zorg voor kinderen. Tegelijkertijd leidt de deeltijdstrategie ertoe dat de traditionele taakverdeling in stand blijft en instituties niet of nauwelijks worden aangepast.*”

De vrije keuze voor deeltijdarbeid en differentiatie in arbeidsduurpatronen² zijn en blijven een verworvenheid om tegemoet te komen aan de pluriforme wensen voor de invulling van de arbeidslevensloop. Tegelijkertijd wordt die keuze echter in belangrijke mate beïnvloed door instituties en beleid dat is afgestemd op deeltijdwerk (de zogeheten deeltijdparadox of deeltijdklem). Dit laatste moet doorbroken worden.

De Stichting is van opvatting dat bevordering van economische zelfstandigheid van alle werkenden, vrouwen en mannen, een integrale aanpak vergt én urgent is. Want terwijl de arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland tot de hoogste in Europa behoort, is tegelijkertijd de arbeidsdeelname in fte's ook een van de laagste in de EU. Het talent van vrouwen op de arbeidsmarkt zou beter benut kunnen en moeten worden.

Sociale partners hebben de afgelopen jaren in verschillende adviezen van onder meer de Sociaal-Economische Raad voorstellen gedaan voor een integrale aanpak. Om de deeltijdklem of -paradox écht aan te pakken, is er immers niet één *silver bullet* maar zal een pakket aan maatregelen genomen moeten worden.

De Stichting van de Arbeid constateert dat het kabinet vooral ingaat op verlofregelingen en dat een inhoudelijke reactie op de andere voorstellen in het *IBO Deeltijdwerk* grotendeels ontbreekt. Zij vindt het jammer dat het kabinet in zijn reactie niet ook ingaat op een aantal voorstellen die sociale partners hebben bepleit in deze SER-adviezen of anderszins. Korthedshalve verwijst de Stichting naar de eerdergenoemde adviezen *Een*

---

¹ SER-advies 2016.

² *Een nieuwe Koers*, par. 5, Stichting van de Arbeid, 1993.

werkende combinatie en Diversiteit in de top maar ook naar *Tijden van de samenleving, Gelijk goed van start*, de verkenning *De vele kanten van banen combineren* en de komende verkenning naar de markt voor persoonlijke dienstverlening.

Betaald geboorte- en ouderschapsverlof

Het kabinet heeft de afgelopen tijd al enkele maatregelen genomen en aangekondigd voor verlof rond de geboorte van een kind. De invoering van betaald geboorteverlof voor partners is een logische en belangrijke eerste stap in deze kabinetsperiode. Werknemers- en werkgeversorganisaties pleiten al langer voor betaald ouderschapsverlof, goede toegankelijke en betaalbare kinderopvang en moderne schooltijden.

De Stichting constateert dat het voorstel van het kabinet, dat het betaalde ouderschapsverlof opgenomen dient te worden in het eerste jaar na de geboorte, in lijn is met het SER-advies *Optimalisering verlof na geboorte kind*. Dat zal zowel de arbeidsparticipatie ten goede komen als de band met en zorg voor het kind.

In datzelfde SER-advies wordt bepleit om in de financieringsregeling de overheidsverantwoordelijkheid tot uiting te laten komen. Een dergelijke verantwoordelijkheid valt vanuit het algemeen belang met het oog op inverdieneffecten (bijvoorbeeld hogere arbeidsparticipatie van vrouwen) en substitutie-effecten (bijvoorbeeld besparingen op volledige dagopvang in het eerste jaar) te rechtvaardigen. Tevens zal een eenzijdige lastenverzwaring voor werkgevers tot een afbreuk van draagvlak van de beoogde regeling leiden. Een dergelijke financiering doet ook geen recht aan het maatschappelijke belang en de maatschappelijke baten.

In dat perspectief is het teleurstellend dat het kabinet een financiële bijdrage voorstelt van 50 procent (tot 50 procent max. dagloon) en de financieringsbron achterwege laat. Voor sociale partners zijn zowel een adequate bijdrage als financiering uit de algemene middelen een gecombineerde voorwaarde om een impuls te geven aan het betaalde ouderschapsverlof.

De Stichting hoopt dat u bij de behandeling van het wetsvoorstel rekening houdt met dit SER-advies, waaronder een vereenvoudiging van de verlofsoorten en financiering uit de algemene middelen.

Niet wachten

De Stichting van de Arbeid bepleit dat het kabinet op drie onderwerpen nu reeds stappen zet die kunnen bijdragen aan een integrale aanpak:

1. De keuze van het kabinet om alle aandacht te richten op de beïnvloeding van de fase vlak na de geboorte van het eerste kind is te eenzijdig en wordt een gemiste kans als het hierbij blijft. Er moet meer gebeuren. Het klopt dat op dát moment vaak een keuze wordt gemaakt voor deeltijdarbeid door een van beide partners maar die keuze wordt evenzeer beïnvloed door (de gepercipieerde kosten van) kinderopvang of de aansluiting van schooltijden op kinderopvang. De Stichting zou daarom graag op korte termijn samen met het kabinet een aantal pilots in verschillende sectoren willen starten om uit te vinden hoe flexibele en betrouwbare opvang van kinderen vrouwen kan stimuleren om meer uren te werken.
2. Verlaging van de marginale wig waardoor meer uren werken ook loont en de keuze voor deeltijdarbeid in een ander daglicht komt te staan.

Het kabinet focust in zijn brief vooral op de onderkant van het loonebouw. Dat is begrijpelijk met het oog op economische zelfstandigheid maar doet dit onderwerp te kort. Voor middeninkomens is de opbrengst van meer uren werken gering waardoor eerder de keuze voor deeltijdarbeid door de vrouwelijke partner wordt gemaakt.

3. Dat geldt ook voor de belemmeringen die werknemers ondervinden die werkzaam zijn in kleine banen die niet leiden tot economische zelfstandigheid. In bepaalde sectoren is het vanwege de aard van de werkzaamheden nu niet altijd mogelijk om voor alle werkzaamheden fulltimebanen aan te bieden. Daarom stelt de Stichting voor om pilots te starten waarbij onderzocht wordt wat de mogelijkheden zijn bij het zodanig combineren van kleine banen zodat sprake kan zijn van een werkweek naar keuze en van economische zelfstandigheid. Op dit vlak is veel winst te boeken als door aantoonbare voorbeelden zowel werkgevers als werknemers geïnspireerd kunnen worden.

De kabinetsreactie op de voorgestelde pilots baart haar daarom enigszins zorgen. Het is de bedoeling van de pilots om op microniveau te bezien wat eventueel een succesformule kan zijn die vervolgens sectoraal kan worden opgeschaald. De Stichting gaat ervan uit dat sectoraal maatwerk een deel van de aanpak moet zijn en dat dus naast landelijk beleid ook sectoraal gekeken moet worden welke maatregelen voor de hand liggen. Zij wil daarom, in aansluiting op het onderzoek *Het potentieel pakken* in de zorg, in samenwerking met het ministerie van SZW onderzoeken in welke (sub)sectoren (en daarbinnen in welke bedrijven) het lukt om het aantal gewerkte uren per werkende te vergroten en wat de achterliggende maatregelen of voorwaarden zijn die dat mogelijk hebben gemaakt. Dat kan immers inzichten verschaffen die breder en in meer sectoren en bedrijven mogelijk toepasbaar zijn. Daarnaast kunnen pilots opgezet worden om te experimenteren met maatregelen rond bijvoorbeeld het combineren van functies.

De Stichting van de Arbeid hoopt dat u bovenstaande bij uw beraadslagingen wilt betrekken.

Hoogachtend,
STICHTING VAN DE ARBEID

J.M.A. Mooren
secretaris

Een afschrift van deze brief is verstuurd naar minister Koolmees en staatssecretaris Van Ark van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, minister Van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en minister Slob voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media.